

Miks küpsuskirjand alles 2007. aastal

mind ilma pingutamata mõistaksid. Ma ei armastanud kirjutada ega kujutanud ette, et võin kunagi töötada alal, mille põhisisu on kirjutamine. Pinginaaber Ervin Õunapuu oli teisest puust, tal oli ilus käekiri ja ta kirjutas kooliajal ka neid asju juba, mis koolitöödega seotud polnud. Kirjutas mõnuga ja hästi juba siis.

Ma ei tea kuidas, ilmselt ikka mu kord kuus tavapärase vingumise peale, et mind ei rahulda konveier-kirjutamine, ütles samuti sõnaseadmisega leiba teeniv noor sõber mulle, irooniaga muidugi, et kirjutasi kirjandeid. Mõtlesin ka blogi kirjutamisele, aga see on ikka liiga moe värk ja pole vaimses vormis püsimiseks väga sobiv. Mulle on lisaks kirjutamisele täna tähtis ka see, et keegi neid kirjutamisi loeks.

Kirjutasin keskkooli lõpukirjandi, küpsuskirjandi 1974. aastal. Ma ei mäleta, mis teemal see oli, ei mäleta, mis hindema sain, ei mäleta ühtegi tolaegset teemat. Mäletan, et minu käekiri oli keskkooli lõpuks selline, et mul endal oli üleskirjutust hiljem raske aru saada. Kujutan ette, kuidas kirjandikirjutamisel aur sellele läks, et komad õigesse kohta saaks ja laused sedamoodi kirja, et õpetajad

Kirjandi juurde aga ma siis jäin, sest mul polnud ja pole tänaseni aimu, kuidas lapsed koolis kirjandit kirjutama õpivad, mida neilt nõutakse, millised on reeglid. Võtsin ette 2007. aasta gümnaasiumi lõpukirjandi teemad ja hakkasin otsast kirjutama. Esimene plaan oli, et üks kirjandi teemal kirjutatud lugu nädalas kokku siis kümme kirjandit. Toimetusest tuli idee, et mõni hea kirjandusõpetaja

võiks neid mu kirjatöid hinnata ja mind omal moel kirjandit kirjutama õpetada, koos lehelugejatega. Et see võiks olla hariv ja huvitav nii mulle kui ka lugejatele. Kahjuks aga selgus, et ükski õpetaja ei taha seda rasket tööd teha, puhkus oli ja muid töid palju. Minu imestus oli suurst aeg-ajalt ju ikka loen õpetajate appi hüüdeid keele kadumisest ja kirjaoskuse taandumisest, lugemisharjumise kadumisest rääkimata. Ootasin, et ideest keele ja kirjanduse teemadel kord nädalas lehes sõna võtta haaratakse kinni vaimustusega. Ei haaratud. **kuus**

Nüüd siis on teie ees **üks** kirjandit, kuuel teemal, mille väljamõtled on kooli inimesed. Need kirjutised on minu ja toimetuse kingitus õpilastele ja õpetajatele, koolirahvale 1. septembril. Korralikuks tahtva koolipoisina luban, et ülejäänud teemadel kirjutatan ja ilmutan need siis, kui hakkab saabuma 2008. aasta küpsuskirjandite kirjutamise tähtsime tähtsime päev. Akki on siis mõni pedagoog ka aega leidnud mind õpetada. Hinnet tahaks, õpetaja, hirmsasti tahaks, olgu see hinne või kehv.

Margus Mikomägi

~~Suur abi, suur REHEAHI, suur~~

Suur reheahi, suur reheahi, SUUR reheahi

Ega ma oskagi hästi seletada, miks ma koolist mõeldes enamasti suurele reheahjule mõtlen. No on see küla jutt, kus naine midagi tähtsat peab kirjutama ja siis selle suure reheahju trükitähtedega paberile maalib. Ega see ole ainus põhjus. Eesti kirjanduses on kuulus apteeker, kes Tootsi talus oma konte reheahjus soojendab ja olulisi mõtteid mõlgutab. Nõnda siis võiks me koole kaunistada kõikjal kiri „suur reheahi“.

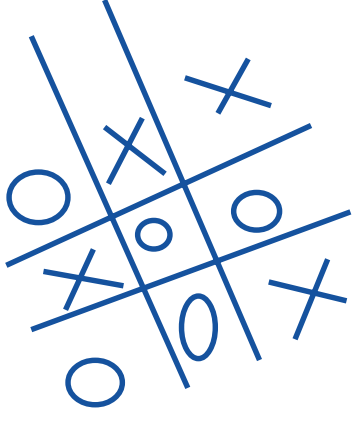
Närvid reheahjus

Igal aastal esimesel septembril ma lähen pisut närvi. On selline tunne, et peaksin, et tahaksin minna esimesel koolipäeval kaasa nende lill peos, pats peas tirtsudega. Ei loe, et tean hästi - esimesele ilule järgnevad tuimad ja tihti igavad päevad seal koolis. Tean õpetajate tujukust ja, noh, tean, tean seda kõike, mis pole just kõige mugavam ja meelepärased. Nüüd tean ka seda, et ebameeldiv võib olla elus hädavaajalik.

Esimese koolipäeva tunne on sarnane tundega, mis tekib, kui näen hanesid sügisel ennast lõunamaale sättimas. Kirgas, valus, õnnelik ja kurb – kõik koos ühes puhangus. Ja mu jaoks ei ole midagi ilusamat sügistaevast kostvast lahkuvate lindude laulust. Teadmine, et nad tulevad tagasi, on siin väga tähtis.

Küsisin oma vanalt sõbralt, kes täna oma pisitütarit käe kõrval esimesse klassi juhatab, mis tunne tal on. Ta kirjutas vastuseks esimese hooga üsna irooniliselt kõlavad, mullegi hästi tuttavad luuleread, et „õppur Oskar Ohakas oli laisk ja lohakas“ ja „on alatiseks meelde jääv septembri esimene päev“...

Selle meelde jääva päeva peale ma siis mõtlesin ja sellele, et miks on esimene koolipäev meelde jääv. Mulle on meeldinud see kujundina mõjuv reaalsus, kui suured abiturientid esimese klassi

Suur reheahi

põnnidega käsikäes kooli sisse jalutavad. Ma ei tea, kas see traditsioon veel kestab.

Samas olen mõelnud ka meie maakonna koolirahukontsertide peale ja aru saanud, et neid tõesti ei peaks korraldama esimesel koolipäeval, et rahu on pärast suve niigi. Koolirahukontserdid peaks olema küll, aga seda siis, kui pinged on kogunenud ja ilus otsas on. Millal täpselt, kes teab. Kas just kirikutes, mine tea. Kas just sellised kontserdid, ehk ikka. Tilulilusse, mis koolirahutust peaks peletama, ma ei usu. Igatahes peaksid koolirahukontserdid olema erilised.

Õpetaja reheahjus

No aga taas tagasi sõbra juurde, kes Oskar Ohakat ja tema kooliolemust meenutas mulle. Ta kirjutab nõnda: „Laps läheb kooli. Tüdruk on nii evelil. Vihikud, koolikott, pliiatsid - kõik on laua peal ootamas. Mina ootan, et laps esimesel aastal ära ei kohkuks. Arvudest, tehetest, sõnadest, reeglitest. Et tal veaks Õpetajaga. Nagu minul vedas omal ajal.“

Minu Õpetaja oli vanakooli koolipapa. Mitmekülgsete huvidega. Loominguline. Käisime tihti kogu klassiga looduses, kunstinäitustel. Ta kirjutas näidendeid, lavastas, oli kunstnik.

Mäletan ühte tema näidendit, kus ma pidin karu mängima. Mina aga - lõhkusin suure hoole ja armastusega tehtud karumaski kogemata ära. Õpetaja oli kogu õo vaeva näinud... Siiani on meeles, kui piinlik mul oli.

Õpetajal oli aega ja tahtmist meiega tegelda. Me maailmapilti kujundada. Õpetada nägema, kuulama, olema ise ja isiksus.

Kindlasti olid siis reeglid, programmid, et korralikku Nõukogude inimest kasvatada. Eriti mõeldes, milline aeg siis oli! Ka siis, 1956. aastal, oli klassides üle 20 lapse. Aga oli mehi- nõi

si, kes vaatamata kõigele tegid oma rasket tööd südametunnistusega.

Sel suvel käisin Ruhnus. Seal on kool, kus käib kokku vahest 6 last üldse. Vaat selline kool mulle meeldiks.“

Huvitav, kas meie kool on programmeeritud juba kasvatama Euroopa inimest?

Järve ääres reheahjus

Mina läksin esimesse klassi Jänedal, Kalijärve kooli, Kalijärve kaldal. Algkool, neli klassi, kaks õpetajat ja liitklassid. Mäletan, kuidas meid esimeses klassis telefoniga helistama õpetati, ma olin kõva mees, ma oskasin, sest ühena vähestest tolaegsetest peredest oli meil juba telefon kodus laua peal olemas. „Tähtis asi kodus on, isa laual telefon,“ sellised luuleread on peas kah sellest ajast. Ja kooli algusest on meeles, kuidas õpetaja Karin Topman meiega puid ladus ja kuidas siis hiljem ta meile me laotud riida sees elavat, magavat nahkhiirt näitas. Sellest riidast muide sellel talvel puid ahju ei võetud. Ja elu esimest kassikakku nägin seal järveäärses väikeses koolis. Millega seoses, ei ole meeles, aga see küll, et kakulaps oma pead sai keerata 360 kraadi, ja suured, tean nüüd küll, et hirmunud silmad, aga siis mõtlesin, et uudishimulikud hoopis, on meelles. Ja muidugi õpetajate soojus meiega suhtlemisel ehk siis õpetamisel muidugi ka. Igatahes see haris, kuigi ma siis sellist sõna veel ei teadnud. See, et mu targad õpetajad olid vanatüdrukud, on palju hilisem teadmine. Nii nagu see reheahju ja kooli seoski.

Olgu suur reheahi pisut igas koolipäevas ka teil, tänased õpilased ja õpetajad.

Margus Mikomägi